

JOAN LLACUNA - SALVADOR ESPRIU: TRACES D'UNA RELACIÓ EPISTOLAR

JAUME FARRÉS I COBETA

No sabem si és prou conegut el fet que el poeta igualadí Joan Llacuna i Carbonell (Igualada 1905 - Burzet, França, 1974)¹ va mantenir unes privilegiades relacions literàries, d'admiració mútua i, en molts casos, de profunda estimació, amb els principals escriptors catalans de la seva època i, per tant, companys de generació. Una generació, d'altra banda, escapçada i malaguanyada per les tristes circumstàncies històriques i polítiques en què es va veure immersa.

Abans de la guerra civil, durant la dècada dels anys trenta, Llacuna ja s'havia donat a conèixer en algunes tertúlies literàries de la capital i els seus poemes havien aparegut en publicacions periòdiques com *La Revista*, en els suplementes literaris de *La Veu de Catalunya* o *La Publicitat*, per les redaccions de les quals va passar i va forjar-se la nova fornada d'intel·lectuals i de poetes que buscaven camins de superació dels cànons poètics dictats pel noucentisme; uns camins que podien passar, unes vegades, per l'enlluernament davant de l'avantguarda, unes altres, per la seducció d'un simbolisme renovat, o bé per la netedat i la innocència del neopopularisme.

Les relacions que el poeta igualadí va anar teixint, a partir dels anys trenta, amb escriptors de la categoria de Joan Teixidor, Sebastià Sánchez-

Juan, Josep Palau i Fabre, Josep M. López-Picó, Joan Vinyoli, Pere Ribot, Marià Manent, Bartomeu Rosselló-Pòrcel o el mateix Salvador Espriu, mostren la ferma voluntat que tenia en aquells moments Joan Llacuna de participar des de primera línia, i d'una manera activa, en la renovació de la lírica catalana. En el foment d'aquestes relacions, és de justícia assenyalar el paper jugat per Josep Romeu i Figueras, aleshores estudiant de lletres a la Universitat de Barcelona, que, per aquells anys, es declarava deixeble de Llacuna, i que va animar i facilitar el contacte entre el seu mestre i algun dels escriptors esmentats.²

EL NOSTRE PROPÒSIT

Les relacions i les influències mútues entre els escriptors d'aquesta generació comencen a estudiar-se en profunditat. Els resultats d'aquestes investigacions han d'ajudar a conèixer amb major detall un moment apassionant, vital, d'una extraordinària efervescència creativa de la literatura catalana i que, anys més tard, la guerra i la dictadura havia de transformar radicalment.

1. Agraïxo especialment l'amabilitat i la col·laboració de la Biblioteca del Monestir de Montserrat (Arxiu Llacuna), del Centre de Documentació Salvador Espriu (Arenys de Mar) i de la família Llacuna.

2. Romeu ho ha explicat breument en alguns articles i conferències (cf. ROMEU, 1974, "Memòria de Joan Llacuna"). Esperem que en les memòries que el mateix Romeu té escrites, encara que pendents de publicació, ens ofereixi més detalls i més informació sobre aquests contactes literaris que va propiciar.

El nostre propòsit, doncs, és contribuir a divulgar una d'aquestes relacions, concretament la que va mantenir Joan Llacuna amb Salvador Espriu (Arenys de Mar 1913 - Barcelona 1985). Aquesta relació, tot i ser coneguda, ha estat només parcialment estudiada i s'ha publicat de manera incompleta.³ Les fonts documentals que ens permetran explicar aquestes relacions són, majoritàriament, epistolars, tot i que altres materials ens hi ajudaran. Concretament, donarem a conèixer les cartes que Espriu va adreçar a Llacuna i que s'han conservat a l'arxiu de l'escriptor igualadí.⁴

La *Revista d'Igualada* que, en la seva primera etapa, va tenir Joan Llacuna com un dels membres fundadors, i en les pàgines de la qual va publicar un parell de poemes de joventut,⁵ ens sembla que és un marc excepcional per aprofundir en el coneixement de la persona i la peripècia vital i creativa del principal líric igualadí.

UNA SOLA VEU

Lamentablement, Salvador Espriu no tenia el costum de conservar la correspondència que rebia, i la destruïa una vegada l'havia llegida; per això en el seu arxiu personal no s'han trobat les cartes que li anava adreçant Llacuna. Hem de suposar, doncs, que el contingut literal d'aquelles cartes s'ha perdut irremissiblement i, per tant, ens faltará una de les veus. En qualsevol cas, resseguir aquesta correspondència ha de contribuir a conèixer millor la personalitat poètica del nostre compatriota.

3. DELOR MUNS, ROSA M. (1993).

4. Una part dels documents de l'arxiu Llacuna es troben a la Biblioteca de Montserrat (ms. 1301-1305). La resta de testimonis escrits resta, encara, en poder de la família.

5. Llacuna va publicar el poema "Nocturn" en el núm. 1 i el poema "Instantània" en el núm. 3 de la *Revista d'Igualada* (primera època). L'edició facsimil que se n'està fent permetrà apreciar, a més de la qualitat literària dels textos, la tipografia preciosa que Llacuna volia per a aquests poemes.

Joan Llacuna havia publicat el 1934 el seu primer llibre de poemes, *Ònix i níquel*. Alguns dels poemes que formen part d'aquest recull ja havien estat publicats amb anterioritat a la premsa, però en el moment de tenir el primer llibre a les mans, com és natural en un autor jove que vol obrir-se camí, Llacuna va fer arribar la seva obra a escriptors i poetes, companys de generació. Amb una mica de sort, aconseguiria que se'n publicués una crítica solvent en les pàgines literàries de la premsa nacional i que el seu nom comencés a "sonar" en els cercles literaris. Sembla que va ser a través d'aquesta via que es va encetar la relació amb Salvador Espriu, que per aquells anys encara no havia publicat cap llibre de poemes, però que era una de les joves promeses de la literatura catalana.

Mentre no apareguin nous documents, hem de concloure que la correspondència creuada entre Joan Llacuna i Salvador Espriu té dues etapes ben marcades: la primera correspon als anys 1938-1941 i la segona es concentra entre els anys 1961-1962. Pel to i el contingut de les cartes es dedueix que la relació no només era epistolar sinó que mantenien una relació personal, amb visites més o menys sovintejades a casa de l'un o de l'altre.

PRIMERA ETAPA: 1938-1941

La primera carta conservada, escrita per Espriu el 26 de maig de 1938, és la resposta a una trobada prèvia, segurament propiciada arran de la mort prematura del poeta mallorquí Bartomeu Rosselló-Pòrcel, el gener de 1938. Hem d'assenyalar que Rosselló era amic comú de Llacuna i Espriu i un poeta que, tot i la brevetat de la seva obra, va marcar molt decisivament les trajectòries creatives futures d'ambdós poetes. Sembla que Llacuna no va enviar l'exemplar d'*Ònix i níquel* a Espriu fins a l'any 1937.⁶

6. V. DELOR (1993), op. cit.

En aquesta trobada, Llacuna li devia exposar els seus treballs poètics, li devia parlar del projecte de *Nyora*, un llibre breu en què Llacuna treballava en aquells moments però que no va arribar a publicar mai en vida. Espriu li agraeix l'obsequi i promet de fer-n'hi un comentari en un futur. Cal tenir present que aquesta correspondència es produeix mentre l'aviació italiana bombardeja la població civil de Barcelona; per això es comprèn que es reservi el comentari dels versos de Llacuna per a un moment de més calma: “*No es pot tocar el cristall amb els dits llardosos*”. Aquest és el contingut de la primera carta:

B 26-V-38

Sr. Joan Llacuna
Igualada

Distingit i estimat amic: He rebut la vostra obra. Agraeixo infinitament la vostra gentilesa i prometo parlar-vos més endavant dels vostres poemes: no es pot tocar el cristall amb els dits llardosos. Penso, però, que encara estimaré més (i això és ben natural) la vostra singularíssima “Nyora”.- El llibre de Rosselló sortirà, a la fi, ben aviat, sembla. Us el trametré bon punt estigui enllestit. Voldríeu precisar-me la vostra adreça? Recordo amb emoció la nostra conversa de l'altre dia. Espero que no trigareu gaire a venir-me a veure. A l'entretant, us abraça el vostre devot afm.

Espriu

C/V Diputació, 304, pral.- Barcelona

Poc després de rebre aquesta carta, Llacuna és mobilitzat i entra de ple en la dinàmica bèl·lica. Ho sabem de primera mà: a l'arxiu Rosselló de Palma de Mallorca s'ha conservat la carta que el poeta igualadí adreça a Espriu, el 20 d'octubre de 1938, l'únic testimoni de la veu de Llacuna.⁷ L'escriu des de Manresa, on estava destinat a fer

7. Publicada a ABRAHAM, XAVIER; ROSSELLÓ BOVER, PERE (1999).

tasques administratives auxiliars en una oficina militar. La carta és altament interessant per les novetats que aporta.

Sabem, per exemple, que Joan Llacuna està plenament abocat en la creació del seu llibre més emblemàtic, *Aurora de l'Aragall*, un llibre que —ara no hi ha temps d'aprofundir-hi— sembla escrit al marge de les tensions i el dolor que ocasiona qualsevol conflicte bèl·lic viscut en primera persona. Ens assabentem que el poema que encapçalarà aquest llibre, i que és un dels millors poemes de Llacuna, “Elegia a Rosselló-Pòrcel”, ja està escrit en aquests moments, quan la punxada de dolor per la pèrdua de l'amic és més intensa.⁸

Espriu és, doncs, un dels primers a conèixer aquesta “Elegia...”, una manera de compartir la profunda impressió que li devia causar la desaparició del poeta mallorquí. Joan Llacuna se'n declara deixeble i el proclama d'una manera solemne el primer poeta jove de Catalunya. És, doncs, un dels primers a comprendre la importància que hauria pogut tenir la figura de Rosselló com a líder de la nova generació de poetes. A nivell personal, la carta deixa entreveure un estat de desànim i pessimisme, a més d'una lògica preocupació per la situació i la sort de la seva família.

Manresa, 20 d'octubre 1938

A Salvador Espriu
Barcelona

Benvolgut amic:

Fins avui no m'ha vingut a les mans la “Imitació del foc” del plorat Rosselló-Pòrcel. L'acabo de llegir ara mateix. L'emoció em priva de dir el que voldria d'un llibre tan pur. (M'han vingut llàgrimes als ulls quan me l'han entregat a la llibreria). Després només s'em ha acudit una cosa: escriure-us i exclamar:

8. El poema esmentat conté un vers que pot causar confusió sobre la data de la seva composició: *Ja fa tres primaveres que t'espero!* “Elegia a Rosselló-Pòrcel”, v. 8. Semblaria que el poema estigués escrit al cap de tres anys de la desaparició de Rosselló, però la realitat és que al cap de mig any (octubre de 1938) l’“Elegia...” ja estava escrita i l’havia llegida Salvador Espriu.

Inefable, Inefables velluts, sedes inefables. Oh verds, oh vermells, oh roses! ("rars, noves").

I quin remolí de sensacions, amic Espriu! Quin tumulte de records, de sorpreses!

Amic Rosselló per què ens heu deixat! Quina enyorança sento de vos, dels poemes que heu deixat d'escriure.

Com hauríem celebrat junts la publicació del vostre llibre! Sou el primer poeta català jove. Jo us en proclamo. Més alt que jo —ja no cal dir-ho. I més alt, encara, que en Teixidor, que en Vinyoli.

Sapigueu-ho: així que acabi la guerra, els amics que us estimàvem, farem repicar totes les campanes de Palma a la glòria vostra. L'Espriu i jo. I els altres. Per totes les Illes ressonarà el vostre nom —immortal?; jo presenteixo que sí— com ara ressona —o hauria de ressonar— per tot Catalunya.

Finalment he aconseguit escriure un poema a la seva memòria. Anirà com a dedicatòria a la meua "Aurora de l'Aragall". Potser no us agradarà. Potser tampoc li hauria agradat amb ell. És el més segur. Estic espès, desorbitat des de que sóc fora de casa. No treballo gaire, i el poc que faig és sense il·lusió.

Des de la meua incorporació que m'estic a Manresa. Sóc de serveis auxiliars i estic destinat a unes oficines militars. No puc dir que me la passo malament. Però, sabeu?, estic lluny de la meua dona i de la meua nena. I, encara, dels meus llibres i de la ciutat que tant estimo. Jo, com sempre, passo desapercebut i sense amics que valguin la pena. Diuen que prop de Manresa —a St. Benet de Bages— hi viu Manuel Altolaguirre. Potser per distreure'm el vagi a veure. Amb tot, no em faig masses il·lusions. El coneixeu vos?

Escriviu-me.

No dubteu de l'afecte i de l'admiració que us tinc.

Joan Llacuna

Immediatament, el 23 d'octubre de 1938, Espriu, respon la carta. Com havia fet anteriorment Llacuna, també deixa traspuar entre les seves paraules el cansament, el nerviosisme i la incertesa pel futur. No és estrany: estem a escassos mesos de

la caiguda de Barcelona i del final de la guerra. Per això aquestes cartes són tan excepcionals, perquè són testimoni directe d'aquest moment crucial per a la història personal dels dos poetes i per a la història del país. L'eix de la carta és novament Rosselló-Pòrcel. La publicació aquell mateix any de la seva mort del llibre *Imitació del foc*⁹ engrandeix més la seva figura, especialment entre els poetes més propers. L'entusiasme de Llacuna per Rosselló contrasta amb una certa contenció d'Espriu, que s'havia distanciat de Rosselló els darrers mesos de la vida del poeta de Palma. Ignorem si Llacuna va arribar a visitar Manuel Altolaguirre, però de tota manera, és curiós i enigmàtic el comentari que en fa Espriu:

B. 23-X-1938

Estimat amic Llacuna: Acabo de rebre la vostra carta i us escric tot seguit, perquè després potser ja no podria fer-ho. Us escriuré curt, contra la meua voluntat, perquè ni els meus nervis ni els de Barcelona no permeten altra cosa.

Us vaig prometre el llibre de Rosselló i no us l'he tramès, però no us en demano perdó perquè la culpa no és meua. L'editor oficial, el conseller Sbert, no ha posat cap exemplar de l'obra a la meua disposició, i jo estic massa allunyat d'ell per a poder-li'n demanar. Altrament, no m'ha vagat de buscar-ne a les llibreries...

El vostre esplèndid poema m'ha agradat molt i estic segur que hauria agradat també a Rosselló. No passa moment que no pensi en ell. No sé si és el més alt poeta jove de Catalunya, però estimo la seva obra per damunt de tot. I vós comprendreu per què. Jo no puc judicar-lo, com no puc parlar de mi mateix. No puc dir-vos com agraeixo i m'emociona el vostre record i les vostres paraules.

9. El poeta mallorquí havia enviat a Joan Llacuna una còpia mecanografiada, amb una dedicatòria escrita, d'alguns dels poemes d'*Imitació del foc*. Val a dir que aquests originals, conservats a l'arxiu Llacuna de Montserrat, són una de les dues fonts originals per establir el text d'aquesta obra.

M'anguniejava la vostra sort. No us he escrit abans, perquè havia perdut la vostra adreça i no la recordava. Jo i els meus hem passat darrerament molts i greus mals de cap, però ara estem més tranquils. Estic contentíssim de veure que esteu bé i segur i em faig càrrec de com deveu enyorar, vós, tan sensible, la vostra muller, la menuda, la vostra ciutat. Per sort, el paisatge de Manresa no és, em penso, del tot diferent del d'Igualada.

No conec Altolaquirre. L'estimo molt, però de lluny. Crec que és millor per a ell i per a mi.

Poso per damunt del meu cap el vostre "Ònix" i espero amb impaciència la vostra "Aurora de l'Aragall".-

Rebeu una forta abraçada del vostre afm.

Esprui

C/v: Diputació 304, pral.- Barcelona

La carta següent, escrita per Esprui el 30 de març de 1939, dos dies abans de la proclamació oficial del final de la guerra, presenta una novetat significativa: està escrita en castellà, detall que parla per si sol de la fractura que s'ha produït en el país. Possiblement, la por a una inspecció policial del correu explica aquest canvi de llengua ens els tràmits quotidians.

En aquells moments, Llacuna ja havia tornat a Igualada. Val la pena recordar la seva peripècia vital en els mesos precedents. Va fugir cap a França com a refugiat, junt amb l'allau de persones que aquell hivern van traspassar la frontera. Detingut a França i posteriorment deportat a l'estat espanyol, és empresonat en un camp de concentració prop de Santander. Per poc temps, però. Teresa Puig, la seva dona, viatja a Santander on mou cel i terra per aconseguir alliberar-lo. Quan torna a Igualada, malalt i derrotat, porta sota el braç un magnífic llibre de poesia, la que serà la seva obra cabdal, *Aurora de l'Aragall*. No passen gaires dies sense que Llacuna viatgi a Barcelona, a veure Esprui a casa seva, i a portar-li l'original del llibre.

Aquest és el context en què cal entendre la carta. Els dos escriptors planegen el futur i Esprui, mani-

festa que veu molt factible la publicació d'*Aurora de l'Aragall*, fins i tot insinua que podria ser-ne l'editor. La clandestinitat i les dificultats que haurien de superar es comencen a intuir, però sembla que no es fan cabal de la seva magnitud. Llacuna se n'emportarà la pitjor part: haurà de passar un autèntic calvari per donar a conèixer els seus versos.

Barcelona, 30-III-1939

Sr. Dn. Juan Llacuna

Igualada

Mi querido y admirado amigo: Luego que Ud. se marchó, leí sus poemas y le escribo en el acto. ¡Qué extraordinario, maravilloso, original libro! No sabría poner reparo a su perfección. Me gusta muchísimo más que el anterior, y creo que éste es su mejor elogio, dada la espléndida belleza de aquella obra. Ahora le digo que no encontrará dificultades para publicarlo y que debe Ud. hacerlo enseguida. Si yo tuviera dinero, tendría el honor de editárselo: no cedería a nadie este empeño.

No me diga Ud. nada. Venga a verme. Soy capaz de hablarle mil años de su poesía, pero "ahora" y "así", no. Le abraza y le felicita con toda efusión y cariño su devoto admirador y amigo

Esprui

Besos a su muñeca. Saludos a su señora.

Han passat dos anys. El 21 de desembre de 1941, Esprui escriu una carta felicitant el Nadal i, perfectament conscient de la nova situació en què es troben tots plegats, li demana notícies i el convida a visitar la nova casa del passeig de Gràcia,¹⁰ una manera de mantenir viva la flama de l'amistat enmig de les adversitats:

Barcelona, 21 de desembre 1941

Sr. Joan Llacuna

Igualada

Estimat amic: D'ençà de la mort del meu pare —farà aviat un any i mig— que no sé res de vós. No heu vingut encara al meu nou pis del Passeig de Gràcia, ni m'heu portat la nena, pels meus comptes ja una pubilla casadora. Us sospito en ple procés d'enuig

i, potser, de descoratjament per tantíssimes coses, però això no és prou raó, penso, per no “repetir-nos-les” una vegada més, buidant així el sac —una feina molt saludable. Voldria saber si escriviu i què feu, i que sabéssiu també que em recordo de vós. Si em poseu quatre ratlles o, millor, em veniu a veure, em fareu molt content. A l’entretant, us desitjo les millors festes de Nadal i un bon any nou, dintre del que humanament es pot esperar, en companyia de la vostra muller i de la menuda. Sempre vostre afm. amic.

Espriu

ANYS DE SILENCI

Durant els anys de silenci, els de la dècada dels 40-50, si bé no conservem el testimoni de les cartes intercanviades, sí que sabem que els dos poetes van continuar mantenint unes relacions fluides. En tenim tres dades indirectes.

En el moment de publicar l’edició de luxe del seu llibre *Aurora de l’Aragall*, Llacuna demana al prestigiós pintor Emili Grau-Sala, que en aquells moments es trobava a París, que vulgui il·lustrar el volum. Els dos personatges no es coneixien personalment i Llacuna, en la carta en què li proposa l’encàrrec, datada el 26 de maig de 1946, diu: “(...) *I tots els amics poetes, per tant, bons propagandistes —entre ells Marià Manent, Carles Riba, J. V. Foix i Salvador Espriu— que darrerament he tornat a ensenyar el llibre, m’han manifestat espontàniament, l’apropiat que era a la vostra sensibilitat artística i creuen, amb raó, que els vostres gravats seran una delícia (...).*”¹¹ Si hem de fer cas del contingut d’aquesta carta, la relació amb la intel·lectualitat

10. Tenim notícia d’altres visites a casa d’Espriu. L’any 1939 Joan Llacuna hi havia coincidit amb Josep Palau Fabre. Aquest darrer ho recorda en una carta enviada a Llacuna el 5 de desembre de 1940: (...) *Benvolgut poeta i amic: vaig tenir el gust de fer la vostra coneixença a casa de l’amic Espriu, l’any passat. Sempre, de llavors estant, em quedà el desig de confrontar-me amb vós d’una manera o altra, i heus ací que ara, vós mateix, me n’oferiu l’ocasió (...).*

barcelonina, en general, i amb Espriu, en particular, es manté ben viva. I l’interès dels escriptors catalans per la publicació d’aquella obra, també.

La segona dada indirecta que testimonia el manteniment de la relació és l’acte de presentació a Igualada de l’edició bibliòfil d’*Aurora de l’Aragall*, finalment publicada el novembre de 1947. El 15 de febrer de l’any següent, el CECI havia organitzat aquest acte, a la sala de conferències de la Caixa i, a més de la presència del mateix Llacuna, era Salvador Espriu qui havia de fer en aquella ocasió les funcions de presentador i de padrí. El poeta barceloní s’havia manifestat entusiasmat amb aquell llibre i, atenent a l’antiga amistat, era comprensible que acceptés de participar en la seva promoció. Aquest acte es va suspendre de manera brusca i inexplicable, amb gran disgust del mateix Llacuna, per pressions exercides per les autoritats locals i per la mateixa Caixa de Pensions, per causes encara no prou explicades, però que tenien molt a veure amb els recels amb què a Igualada i a la Caixa es veia la poètica de Llacuna.¹²

11. Arxiu Llacuna. Montserrat. Ms.1304.

12. Joan Mercader explica aquest trist episodi en una entrevista concedida al setmanari *Aiona*, 21 de setembre de 1984, p. 29.

Aquesta etapa de silenci epistolar es clou amb una tercera dada. Després d'una lluita titànica, Llacuna aconsegueix treure al carrer una edició popular de l'*Aurora*. Entre 1947 i 1961 havia refet i revisat minuciosament l'obra i finalment n'apareixia l'edició definitiva. Aquesta edició inclou un magnífic pròleg de Salvador Espriu, que analitza d'una manera sintètica i magistral la poètica llacuniana. Aquest pròleg es conserva mecanoscrit entre els papers de la família Llacuna. Està lleugerament esmenat per l'autor, la qual cosa ens fa pensar que devia haver existit un contacte i una "negociació" entre els dos poetes per tal de fixar-ne el text. Val a dir que aquest pròleg s'ha incorporat a partir d'ara en totes les edicions posteriors de l'obra de Llacuna.

SEGON BLOC. ETAPA 1961-62

Llacuna, després de perdre la guerra, va deixar la ciutat d'Igualada i va establir la seva residència a Rubí, on l'havien destinat com a delegat de la sucursal de la Caixa a partir de 1945. El període de maduresa de Llacuna és, sens dubte, el més dolorós i tràgic, des del punt de vista personal i poètic. Ja hem fet esment de les enormes dificultats i la lluita sorda del poeta per donar a conèixer l'obra que Llacuna havia rescatat de la guerra i on deixava fixada la visió poètica i mítica de la seva ciutat i de la seva infantesa. Amb l'aparició de l'*Aurora de l'Aragall* l'any 1961, el nom del poeta igualadí va aparèixer de nou a la llum pública, tot i que la transcendència del llibre fos escassa, ja que havia estat publicat de manera extemporània ("atemporal", diu Joan Triadú¹³), i les modes poètiques dels anys seixanta anaven per uns altres camins més compromesos i *engagés*.

Els anys seixanta es reprèn —si és que s'havia interromput mai— la correspondència, segurament arran de l'edició popular d'*Aurora de l'Aragall*. En la carta de l'1 de juliol de 1961 Espriu felicita novament Llacuna per la seva obra publicada i, tot i reconèixer que el llibre està lluny de les modes del moment, hi sap reconèixer "l'autenticitat" dels versos del poeta igualadí; una autenticitat que, al capdavall, és un valor poètic que sobreviu al pas del temps:

Barcelona 1 de juliol de 1961

Sr. Joan Llacuna

Rubí

Molt estimat amic Llacuna,

He rebut amb il·lusió i amb una emoció molt viva i molt autèntica l'exemplar de la nova edició de la vostra esplèndida "Aurora de l'Aragall", amb la cordial dedicatòria que augmenta encara el seu valor.

El vostre excepcional llibre és ara per a mi tan saborós com la primera vegada que el vaig llegir —i d'això ja fa força temps. Les modes i les preferències canvien, però l'autèntica poesia —i la vostra ho és— queda immutable. M'adono que per dues vegades he fet sortir en aquesta curta carta l'adjectiu "autèntica", però no sense un profund motiu, car tot el que prové de vós o es relaciona d'una manera o d'una altra amb la vostra obra suggereix la idea d'autenticitat o porta el seu inconfusible segell.

El meu pròleg és un pobre homenatge al vostre esforç i a les vostres altes conquestes expressives, idiomàtiques i líriques, però he posat en ell la meva admiració més sincera, i diuen que qui fa el que pot, etc.

Us desitjo un bon estiu i us prego de saludar la vostra esposa i la vostra filla.

-Moltes gràcies pel vostre obsequi i el vostre record.

-Rebeu una forta abraçada del vostre invariable afm.

Espriu.

13. JOAN TRIADÚ (1978). "Les arts d'un poeta pur", *Avui*, p. 24. Barcelona, 26 de febrer.

Un any més tard, arran dels aiguats del Vallès, caiguts el 25 de setembre de 1962, que van colpejar

molt tràgicament Terrassa i Rubí, Espriu escriu a Llacuna el 6 d'octubre del 1962, per interessar-se pel seu estat: és una carta literàriament poc rellevant però que serveix per testimoniar una amistat profunda i una solidaritat en la desgràcia d'aquells moments.

Barcelona, 6 d'octubre del 1962

Sr. Joan Llacuna

Rubí

Molt estimat amic Llacuna,

Us volia escriure de seguida dels aiguats, però no he gosat de fer-ho fins avui: m'ho ha impedit una mena d'estrany pudor, que ningú no podia altrament entendre millor que vós. Confio que no us ha passat res, ni a vós ni a la vostra família, i m'ofereixo incondicionalment per a tot el que us calgui.

Rebeu una cordial abraçada del vostre afm.

Espriu.

Després de la resposta, suposem que tranquil·litzadora, de Llacuna, Espriu torna a donar-nos notícies sobre les intencions literàries de Llacuna. La carta del 10 d'octubre de 1962 parla d'un "nou llibre": sens dubte es tracta del volum de poesia mística *L'espiga a la mà*, acabat d'escriure aquell mateix any, i que devia donar a llegir al seu amic Espriu. Però la carta diu encara més coses: Llacuna tenia la intenció de presentar el llibre al premi "Carles Riba" i possiblement devia fer-ho, com Espriu li aconsella. No tenim notícia que Llacuna hagués concursat en altres ocasions; de fet, el seu caràcter i la seva concepció de la poesia no anava en la línia dels concursos ni dels premis literaris. No obstant això, la decisió és molt comprensible: pensem que Llacuna, a aquestes alçades de la seva vida, és un poeta que lluita desesperadament contra el silenci, contra l'oblit dels seus versos. La possibilitat de guanyar el Carles Riba suposaria la consolidació del reconeixement públic com a poeta i una oportunitat única de poder donar a conèixer la seva poesia. Però la literatura, en aquells temps, anava per uns altres camins molt distants de la poètica de Llacuna i *L'espiga a la mà* va quedar com un

llibre inèdit que Llacuna no va aconseguir publicar. Aquestes són, doncs, les paraules d'Espriu:

Barcelona, 10 d'octubre del 1962

Molt estimat amic Llacuna.

He rebut amb la vostra carta dues boníssimes notícies: la de no haver-vos passat res i la del nou llibre, que esperava d'antanyasses. Em sembla bé, des d'ara, la vostra decisió d'enviar-lo al "Carles Riba" d'enguany. Quant a la nostra entrevista, us espero, si us plau, a casa el dissabte vinent, dia tretze, a les sis de la tarda.

-Rebeu entretant una cordial abraçada del vostre invariable afm.

Espriu.

DARRERES PARAULES

Joan Llacuna, després de jubilar-se, va deixar Rubí i va traslladar-se a viure a Barcelona. La mort el va sorprendre a França, l'estiu de 1974, on passava les vacances a casa de la seva filla Teresa. Tenim coneixement d'algunes cartes de circumstàncies que Espriu va fer arribar a la família amb motiu d'aquesta mort sobtada; unes cartes de caràcter personal, sense transcendència literària.

El 1984, l'ajuntament d'Igualada va promoure un acte d'homenatge al poeta a la seva ciutat. Entre les persones a qui prèviament es va demanar opinió sobre el caire que havia de tenir l'esdeveniment hi va haver, naturalment, Salvador Espriu. Es conserva una conversa, gravada a casa seva, on Espriu parla d'aquest acte i del seu amic a una delegació igualadina que el va anar a visitar. Pel seu interès, en transcrivim el fragment més significatiu:

"(...) M'he tornat a llegir tot el que va fer el seu oncle [es dirigeix a Joan Llacuna Gabarró, nebot del poeta], que és preciós. (...) Naturalment, el Llacuna s'ho mereix tot. És un gran poeta, encara que d'obra curta... això no vol dir res. De vegades hi ha poetes que s'immortalitzen per un sol sonet (...) Jorge Manrique, ningú no el coneixeria si no fos per

les cèlebres “Coplas”. Això queda entès. No és el gruix, el que fa el poeta. Hi pot haver poetes de milions de versos, com per exemple Voltaire, i no tenir res de poetes, absolutament, no els llegeix ningú...

En canvi, aquesta cosa extraordinària, que és la poesia... que no sabem ben bé quina és l'essència de la poesia, o de la música... Jo crec que el Llacuna és un poeta molt important, per tant, jo li faria el màxim honor(...)

Un dels actes centrals d'aquest homenatge a Igualada va ser la col·locació d'un monument a la seva memòria a la cruïlla entre les avingudes Balmes-Gaudí. A més dels seus suggeriments, Salvador Espriu va oferir un poema (inèdit), escrit el 6 de juny de 1984, per ser incorporat en aquest monument, cosa que inexplicablement no es va fer. En realitat, el poema és una variació feta a partir d'un altre poema anterior escrit pel mateix Llacuna, titulat “La meva estela” (dins *L'espiga a la mà*).

A
Joan Llacuna
i
Carbonell,
Poeta igualadí,
autor
d'”Aurora de l'Aragall”
i del cristall
de tots els altres
prodigiosos versos que
escriví.

(1905-1974)

*La ciutat d'Igualada
al seu cantor.*

Aquest joc dialèctic “a dues mans” entre els versos de Llacuna i els versos d'Espriu ens sembla una magnífica imatge que resumeix una amistat llarga, fecunda, de pedra picada, entre aquests dos grans poetes del nostre segle XX.

BIBLIOGRAFIA

ABRAHAM, XAVIER; ROSSELLÓ BOVER, PERE (1999). *Bartomeu Rosselló-Pòrcel: A la llum*. Palma de Mallorca: Ajuntament de Palma.

DELOR MUNS, ROSA M. (1993). *Salvador Espriu, els anys d'aprenentatge (1929-1943)*. Barcelona: Ed. 62, Col. Estudis i Documents.

ESPRIU, SALVADOR (1961). “L'obra poètica de Joan Llacuna”, pròleg a JOAN LLACUNA (1961) *Aurora de l'Aragall*. Barcelona.

FARRÉS, JAUME (2002) “Joan Llacuna, el poeta d'Igualada”, Lletr@ Espai virtual de la literatura catalana (<http://campus.uoc.edu/lletra>).

ROMEU I FIGUERAS, JOSEP (1974). “Memòria de Joan Llacuna”. *Serra d'Or*, any XVI, núm. 182, p. 55. Montserrat, novembre.

ROSSELL, FRANCESC (1984). “Joan Llacuna; poeta d'Igualada”. *Aiona*, p. 29. Igualada, 21 de setembre.

TRIADÚ, JOAN (1978). “Les arts d'un poeta pur”. *Avui*, p. 24. Barcelona, 26 de febrer.

JAUME FARRÉS I COBETA (Igualada, 1964). Llicenciat en filologia catalana per la UB i en Humanitats per la UOC. Professor de llengua i literatura catalanes a l'IES Alexandre de Riquer de Calaf. Ha elaborat l'estudi *Joan Llacuna: el poeta d'Igualada*.